

Бюджетне планування в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення

Досліджено сучасний стан реалізації функції планування при здійсненні управління державним бюджетом України. Аргументовано доцільність запровадження в українську практику довгострокового та середньострокового фінансового планування, що охоплювало б усі складові державних фінансів, у т.ч. й державний бюджет. Обґрунтовано необхідність формування теоретико-організаційних і нормативно-правових засад, які урегулюють сутність та порядок планування на перспективу. Запропоновано стратегічне фінансове планування на макрорівні ґрунтувати на оцінці ресурсів та можливостей їх використання, що сприятиме збалансуванню суспільних інтересів і фінансового потенціалу країни. Визначено, що довгострокові бюджетні плани повинні містити загальні показники бюджетного ресурсу, необхідного для виконання регламентованих затвердженою стратегією розвитку або програмою провладної партії, завдань. Проаналізовано норми законодавства, які передбачають необхідність здійснення середньострокового планування в Україні та доведено їх декларативність. Висунуто думку про те, що здійснення середньострокового ковзного фінансового та бюджетного планування сприятиме проведенню послідовної державної політики і підвищенню відповідальності управлінців перед суспільством. Сформовано пропозиції щодо порядку складання перспективних бюджетних планів, зокрема, за рахунок використання інформаційного підходу та закладання запропонованих індикаторів суспільного розвитку. Доведено необхідність встановлення мораторію на внесення змін у короткострокові бюджетні плани, що дозволить суспільству отримувати достовірну інформацію про їх виконання.

Ключові слова: фінансове планування; бюджетне планування; державний бюджет; середньострокові плани; довгострокові плани.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Динамічний соціально-економічний розвиток в країні залежить не лише від наявних ресурсів, а й від ефективності управління ними. Цілеспрямований вплив на будь-які ресурси здійснюється за рахунок реалізації певних управлінських функцій. Важливе значення серед них відводиться такій функції як планування, яка дозволяє забезпечити послідовність, чіткість і прогнозованість управлінських дій та процесів, а також збалансованість ресурсів і фондів грошових коштів, що виступають об'єктом управління. При цьому вважається, що чим більший період охоплює планування – тим більше шансів досягнути пріоритетів суспільного розвитку, підвищити рівень фінансової стабільності та конкурентоспроможності країни. Саме тому всі розвинуті країни світу мають багаторічну практику складання не лише середньострокових, а й довгострокових фінансових планів взагалі та бюджетних планів зокрема [10; 17; 4; 1; 5; 18]. Бюджетне планування сприяє збалансованості централізованих фондів коштів, які формуються, розподіляються та використовуються з метою вирішення поставлених перед державою завдань. Зазначимо, що в Україні лише на двадцять шостому році незалежності було здійснено спробу впровадити середньострокове бюджетне планування, яка, на нашу думку, не увінчалась успіхом, зокрема, через відсутність ґрунтовних комплексних напрацювань у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблематика бюджетного планування знаходиться в центрі уваги таких вчених як: Т.П. Богдан, С.А. Буковинський, І.В. Запатріна, Н.М. Корнієнко, В.Д. Базилевич, Л.Є. Клець, В.П. Колосова, В.М. Опарін, К.В. Павлюк, Ю.В. Пасічник, Н.О. Прокопенко, С.І. Юрій та ін. Крім того, бюджетне планування є темою досліджень науковців-практиків, які працюють у міжнародних організаціях, зокрема, Міжнародному валютному фонді (Р.Аллен, Т.Чапона, Л.Фішер, Р.Рей), та вітчизняних науково-дослідних установах, наприклад, у Офісі з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України (В.Мазярчук, М.Стадник). Віддаючи належне науковому доробку зазначених вчених зауважимо, що трансформації суспільного життя та вітчизняні реалії зумовлюють подальший науковий пошук напрямів удосконалення первинної функції управління державним бюджетом – функції планування.

Метою статті є дослідження сучасного стану бюджетного планування в Україні та розробка перспективних напрямів його вдосконалення.

Викладення основного матеріалу. Функція «планування» в процесі управління державним бюджетом реалізується у вигляді державного фінансового плану, який охоплює усі складові державних фінансів (державний бюджет, державні фонди соціального страхування, фонди коштів суб'єктів господарювання державного сектору економіки), та його складової, проте відокремленої частини –

бюджетного плану. Такі плани, залежно від періоду, що охоплюється, можуть бути довгостроковими (від 5 років), середньостроковими (3–5 років), короткостроковими (1–2 роки) та поточними (оперативними).

Довгострокове фінансове планування на макрорівні здійснюється, відповідно до пріоритетів соціально-економічного та екологічного розвитку країни, які знаходять своє відображення у певних нормативно-правових актах. Водночас, українська практика демонструє, що прийняття такого акту не призводить до складання відповідного фінансового плану, який визначав би обсяги необхідного для реалізації регламентованих заходів державного фінансового ресурсу взагалі та бюджетного зокрема. Наприклад, затвердивши 12.01.2015 р. Стратегію сталого розвитку «Україна–2020», якою, зокрема, передбачено «реформу державного фінансового контролю та бюджетних відносин» [15], варто було б спрогнозувати витрати на її реалізацію. Водночас, відповідний фінансовий план не було затверджено на законодавчому рівні, що може свідчити про декларативність норм зазначеної Стратегії сталого розвитку.

Відсутність в Україні практики довгострокового фінансового та бюджетного планування, на мою думку, з одного боку, об'єктивно зумовлене, зокрема, нестабільною політичною ситуацією, слабкою економікою, фінансовою залежністю від зовнішніх кредиторів, а з іншого – відсутністю політичної волі проведення реальних реформ у вищого керівництва, «короткозорістю» осіб, уповноважених здійснювати управління державними фінансами. Усе це, на нашу думку, унеможливило досягнення збалансованого соціально-економічного та екологічного розвитку країни, адже довгострокове планування сприяє спадкоємності влади і державної політики та підвищує рівень відповідальності управлінців перед громадськістю.

З метою впровадження в Україні стратегічного фінансового планування необхідно модернізувати, в першу чергу, функціонуючі інститути права (зокрема виборчого права, відповідальності) та політичні інститути (зокрема парламентаризму, державної служби). Їх якісне оновлення дасть можливість на законодавчому рівні затверджувати програму партії або парламентської коаліції, що знаходитиметься при владі найближчі п'ять років, як перспективний план розвитку країни. Цей план, в свою чергу, має бути підґрунтям для довгострокового фінансового та бюджетного планування на рівні держави, яке дозволить визначити достатність фінансових ресурсів для досягнення поставлених завдань та збалансувати суспільні потреби і ресурси, необхідні для їх задоволення. Наприклад, в Угоді про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» від 24.11.2014 р. регламентовано проведення реформ сімнадцяти сфер [14]. Серед таких сфер – «система охорони здоров'я», по якій передбачалася зокрема «структурна реорганізація системи медичного обслуговування» [14, с. 67], а з метою забезпечення прискореного економічного розвитку встановлено необхідність «розбудови інноваційної інфраструктури та ефективної системи захисту інтелектуальної власності ...» [14, с. 32]. Вважаємо, що закладання таких завдань обумовлює необхідність урахування економічного потенціалу країни. Саме тому стратегічний фінансовий план держави, на мій погляд, має містити загальну оцінку обсягів наявних в країні трудових, матеріальних, природних, фінансових ресурсів та можливостей їх використання для вирішення поставлених завдань. На підставі такої оцінки здійснюється прогнозування достатності зазначених ресурсів та необхідності залучення додаткових, джерела отримання яких також повинні регламентуватися фінансовим планом. У результаті цього, зокрема, може бути розроблена програма довгострокових капітальних вкладень та стратегія інвестиційної привабливості країни.

Оцінювання такої складової економічного потенціалу як трудові ресурси дозволяє виявити сфери економічної діяльності, які потребують додаткових кадрів, та створити умови для їх підготовки і залучення або проведення у певних сегментах поступової роботизації. Так, за офіційними даними Державної служби статистики України у сільському, лісовому, рибному господарстві та переробній промисловості спостерігається найбільша кількість вільних вакансій (станом на кінець 1 кварталу 2018 р. – 40,4 тис. од. або 43,4 % загальної кількості вакансій [9]). Враховуючи ці дані при здійсненні довгострокового бюджетного планування можна передбачити збільшення обсягу фінансування профільних навчальних закладів та наукових інститутів, які працюватимуть над відповідними розробками. Заповнення вільних вакантних місць призведе до збільшення обсягу виробленої продукції, що сприятиме збільшенню надходжень до державного бюджету, зокрема у вигляді податку на прибуток підприємств (єдиного податку), ПДВ, податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску (у випадку залучення робочої сили). Водночас, управлінське рішення щодо напрямів вкладення бюджетних коштів повинно супроводжуватися ґрунтовними прогнозними розрахунками його ефективності. Наприклад, сукупність витрат, необхідних для створення одного робочого місця (на підготовку робочої сили, засоби та предмети праці) в Україні встановлена нормативно за галузями економіки. У фактичних цінах 2001 р. у торгівлі, громадському харчуванні та побутовому обслуговуванні населення така вартість становила 11,8 тис. грн., у електроенергетиці – 233,15 тис. грн., у агропромисловому комплексі – 152 тис. грн. [6] або 76,35 тис. грн., 1508,48 тис. грн. та 983,44 тис. грн. – у 2018 р., з урахуванням індексу інфляції відповідно. При цьому, у 2018 р. передбачено можливість фінансування наукових розробок з державного бюджету на суму до 900 тис. грн. [7]. Таким чином,

суб'єктам управління державними фінансами необхідно порівняти ефект від зазначених капіталовкладень у перспективі та обрати найбільш оптимальний варіант.

Урахування, наприклад, природно-ресурсного потенціалу сприятиме як мобілізації додаткових ресурсів до державного бюджету, зокрема, у вигляді плати за ліцензії та рентної плати за використання природних ресурсів, так і зменшенню обсягу вихідних фінансових потоків з державного бюджету. Наприклад, на відповідних територіях можливо перейти на використання альтернативних джерел енергії як у приміщеннях органів державної влади, так і на державних підприємствах. Включення таких заходів у план капітальних вкладень та у довгостроковий фінансовий план у перспективі сприятиме зменшенню вихідних фінансових потоків державного бюджету, зокрема, у вигляді видатків на утримання зазначених суб'єктів господарювання. Крім того, оптимальне використання природних ресурсів у довгостроковому періоді сприятиме збільшенню рівня екологічної безпеки в країні та, як наслідок, рівня задоволення окремих суспільних інтересів.

Відповідні розрахунки щодо можливості використання наявних в країні фінансових ресурсів, спрямованих на збалансування бюджету у перспективі, зумовлюватимуть необхідність визначення стратегічних напрямків податкової політики. Це забезпечить стабільність податкової системи, що, на мою думку, здійснить позитивний вплив на підприємницьку активність та детінізацію економіки. Усе це, в свою чергу, сприятиме збільшенню обсягів податкових надходжень до державного бюджету. Варто зазначити, що окремі норми податкового законодавства в Україні змінюються по декілька разів на рік. Так, за розрахунками за час дії Податкового кодексу (з 2011 р.) станом на середину 2018 р. було прийнято 120 нормативно-правових актів, за якими до нього вносилися зміни та доповнення, у тому числі по 26 – у 2014 та 2015 рр. Це, на мій погляд, є неприпустимим, адже суттєво ускладнює діяльність платників податків як резидентів, так і нерезидентів, які інвестують в економіку України. Саме тому вважаємо, що довгострокове планування сприятиме врегулюванню порядку внесення змін у податкове та бюджетне законодавство, що позитивно позначиться на інвестиційній привабливості України, оскільки потенційні інвестори заздалегідь зможуть прорахувати дохідність своїх капіталовкладень та інвестиційні ризики.

Зазначимо, що питання необхідності впровадження у практику управління, державними фінансами взагалі та державним бюджетом зокрема, стратегічного і середньострокового планування на законодавчому рівні поставлене у Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 рр. [13]. Цей нормативно-правовий акт сприяв переходу до трирічного бюджетного планування, яке, як зазначає КМУ, було впроваджене вже з 2017 р. у якості «пілотного проекту» [16].

Проведене дослідження показало, що у червні 2017 р. Міністерство фінансів України оприлюднило «Основні напрямки бюджетної політики на 2018–2020 роки» [8], які так і не були схвалені ВРУ, оскільки, на думку Комітету ВРУ з питань бюджету, зазначені напрями та завдання бюджетної політики не структуровані, макропоказники не реалістичні, окремі показники доходів декларативні, а норми самого проекту не узгоджені з чинними нормативно-правовими актами та усіма зацікавленими особами [3]. Крім того, не сформовано концептуальні положення для впровадження середньострокового бюджетного планування – не визначено процедури, строки, відповідальних осіб, форму його оформлення тощо. З метою усунення таких недоліків, перш за все, необхідно створити нормативно-правове забезпечення проведення як середньострокового, так і довгострокового бюджетного планування, у якому визначити теоретико-організаційні та методичні засади для реалізації цієї функції. Це дозволить сформувати чіткий порядок проведення такого бюджетного планування та визначити уповноважених суб'єктів.

Процес середньострокового планування, на мою думку, має складатися з декількох етапів, першим з яких є опрацювання затверджених в країні стратегій розвитку та довгострокових фінансових планів (за наявності); результативних показників і завдань, встановлених попередніми або поточними планами та виявлення причин їх відхилення або невиконання.

Невід'ємною частиною діяльності суб'єктів, що здійснюють прогнозування середньострокових фінансових показників, є систематичний збір інформації шляхом налагодження співпраці з:

- спеціалізованими науково-дослідними інститутами, які забезпечуватимуть уповноважених суб'єктів, що здійснюють фінансове та бюджетне планування, достовірними макроекономічними оцінками та прогнозами;

- уповноваженими суб'єктами управління вхідними та вихідними фінансовими потоками, які надаватимуть оперативні відомості щодо поточного стану та прогнозного обсягу надходжень до державного бюджету, зокрема, податків, зборів, платежів – ДФС, коштів, що можуть бути отримані від здачі в оренду та приватизації державного майна – Фонд державного майна тощо;

- парламентським органом фінансового контролю – Рахунковою палатою, який на підставі власної експертної оцінки окремих напрямів управління державними фінансами формує конкретні рекомендації щодо їх удосконалення (наприклад, управління державним боргом, Пенсійним фондом України тощо);

– органами місцевого самоврядування, які надаватимуть інформацію щодо стану розвитку окремих територій;

– громадянським суспільством, зокрема, в особі незалежних аналітичних центрів (наприклад, Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, Інститутом соціально-економічних досліджень тощо), які оцінюють поточний стан суспільних інститутів в країні та можуть здійснити прогноз їх розвитку;

– міжнародними організаціями (МВФ, СОТ тощо), які збирають аналітичну інформацію щодо глобальних фінансових процесів.

Акумуляція з різних джерел інформації про поточний стан та перспективи розвитку вітчизняних суспільних інститутів, екзо- та ендогенні фактори впливу, геополітику країн-сусідів і країн-кредиторів шляхом здійснення аналізу, логічного узагальнення та інших методів обробки отриманої інформації кваліфікованими спеціалістами дозволить виробити більш достовірні прогнози на послідовні три бюджетні роки. З метою пришвидшення процесу отримання та обробки отриманої інформації уповноваженому органу безпосереднього управління державним бюджетом (Міністерству фінансів України), варто застосувати інформаційний підхід, який сприятиме взаємодії та координації діяльності усіх зацікавлених осіб. Використання такого підходу зумовлює необхідність залучення спеціалістів ІТ сфери для створення відповідного програмного забезпечення.

Вважаємо, що до укрупнених показників середньострокового фінансового плану варто зарахувати як загальновідомі макроекономічні показники (ВВП, рівень безробіття, обсяг / межа дефіциту державного бюджету, обсяг / межа державного боргу, сальдо платіжного балансу, індекс конкурентоспроможності країни тощо), так і показники, що характеризують рівень соціального розвитку (індекс людського розвитку, рівень задоволення життям, індекс щастя тощо). Усі зазначені індикатори охоплюють суспільні інтереси (економічні, соціальні, політичні тощо), які мають бути задоволені в результаті управління державними фінансами. Крім того, їх планові та фактичні значення засвідчуватимуть результативність управлінської діяльності на макрорівні.

З метою забезпечення пропорцій суспільного розвитку та задоволення суспільних інтересів під час довгострокового та середньострокового планування уповноваженим суб'єктам варто використовувати балансовий метод. Він дозволить встановити збалансованість між необхідними суспільними благами і послугами та ресурсами (фінансовими, матеріальними, трудовими), які є або можуть бути в розпорядженні держави. Цьому сприятиме також застосування нормативного методу, за допомогою якого формуються відповідні нормативи ресурсів, необхідних для реалізації певних функцій держави. Наприклад, ст. 94–95 Бюджетного кодексу України визначає сутність фінансових нормативів бюджетної забезпеченості, які враховуються при обчисленні обсягів міжбюджетних трансфертів [2, ст. 94–95]. Крім того, регулярно переглядаються також нормативні значення по заробітній платі, пенсіям, стипендіям тощо. Затверджені на законодавчому рівні нормативи та державні соціальні стандарти можуть використовуватися для здійснення середньострокового прогнозування обсягів вихідних фінансових потоків державного бюджету. А такі способи і прийоми прогнозування як моделювання та екстраполяція дозволять визначити стійкі тенденції соціально-економічного розвитку і перенести їх на майбутні періоди, з урахуванням різних варіантів впливу окремих екзо- та ендогенних факторів.

Варто зауважити, що в Україні на макрорівні є практика застосування методу прогнозування економічного розвитку на три календарні роки. Так, Постановою КМУ від 1.07.2016 р. № 399 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2017 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2018 і 2019 роки» затверджено прогнози на три послідовні роки за двома сценаріями економічного розвитку та стану зовнішньоекономічної кон'юнктури. У нормативно-правовому акті визначені прогнозні значення основних макроекономічних показників (ВВП, індекс споживчих цін та цін виробників промислової продукції, прибуток підприємств, фонд оплати праці, середня зарплата, рівень безробіття, кількість зайнятих економічною діяльністю, продуктивність, сальдо торгового балансу, експорт та імпорт [11]). Вважаємо, що встановлені індикатори не сприяють комплексному розумінню основних засад державної політики в Україні на наступні за плановим два бюджетні роки та, як показало дослідження, вони не використовуються у бюджетному плануванні.

Застосований до прогнозування таких індикаторів сценарний підхід, на мій погляд, дозволяє передбачити стан розвитку економіки в умовах дії певних факторів впливу. При цьому, якщо у прогнозі на 2017–2019 рр. таких сценаріїв було два, то у прогнозі на 2019–2021 рр. – їх вже три, що, пов'язано з урахуванням більшої кількості факторів впливу [12]. Водночас, порівняння прогнозних значень макропоказників у зазначених постановках на спільний для обох 2019 рік засвідчує їх відхилення за всіма представленими сценаріями, пояснення яким не надаються. Таким чином, вважаємо, що затверджені прогнози є формальними та такими, що не зобов'язують провладних суб'єктів до певних дій з метою досягнення регламентованих значень визначених макропоказників.

Зазначимо, що нормативно в Україні встановлено необхідність здійснення прогнозування як макропоказників економічного та соціального розвитку, так і показників державного боргу, бюджетних показників, у тому числі інвестиційних проектів, фінансування яких передбачається у відповідних бюджетних програмах [2, ст. 21]. У цьому контексті регламентовано необхідність застосування програмно-цільового методу з метою прогнозування бюджетних показників на середньостроковий період – два бюджетні періоди, що відбуваються за плановим [2, ст. 20.9]. Водночас, на мою думку, таке планування має бути ковзним, тобто по завершенню планового року – період зсувається на рік вперед. Наприклад, у 2018 р. здійснюється планування на 2019–2021 рр., а у 2019 р. – коригуються показники 2020–2021 рр. та складається прогноз на 2022 рік і так далі.

Крім того, Бюджетним кодексом України встановлено, що головний розпорядник бюджетних коштів має здійснювати середньострокове планування своєї діяльності [2, ст. 22]. Однак, проведене мною дослідження показало, що ціє норми дотримуються далеко не всі суб'єкти (зокрема, Рахункова палата, Фонд державного майна України тощо), що, на мою думку, пов'язано з відсутністю практики середньострокового планування на загальнодержавному рівні.

Здійснення стратегічного та середньострокового фінансового і бюджетного планування на макрорівні стане відправною точкою для відповідного планування на мезорівні, адже органи місцевого самоврядування володітимуть інформацією щодо перспективного розвитку країни в цілому та окремих територій і галузей зокрема. Більш того, відповідні органи державного управління на підставі затверджених середньострокових планів також зможуть здійснювати планування своєї діяльності на період, що перевищує один календарний рік. Наприклад, Рахункова палата зможе планувати свої контрольні заходи за напрямками, визначеними середньостроковими бюджетними планами.

Необхідно зазначити, що «бюджет» у Бюджетному кодексі України розглядається як «план формування та використання бюджетних ресурсів ... протягом бюджетного періоду» [2, ст. 2]. Як відомо, бюджетним періодом є «один календарний рік, який розпочинається 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того ж року» [2, ст. 3]. Таким чином, законодавець передбачає однорічне бюджетне планування, яке оформлюється у вигляді Закону. Проведене мною дослідження показало, що у затверджені та опубліковані Закони про державний бюджет впродовж чинних бюджетних періодів вносяться неодноразові зміни, якими корегують передбачені показники доходів та видатків. Наприклад, у 2014 р. прийнято 11 нормативно-правових актів, якими внесено зміни та доповнення у Закон про державний бюджет на поточний рік, у 2015 р. – 10, у 2016 р. – 14, у 2017 р. – 5. На мій погляд, це невдала практика, яка призводить до безвідповідального ставлення суб'єктів управління до покладених на них обов'язків та до відсутності реальної інформації щодо показників виконання бюджету. Саме тому пропонуємо встановити мораторій на внесення змін у однорічні бюджетні плани протягом чинного бюджетного періоду.

Щодо оперативного планування, зауважимо, що, як правило, воно знаходить своє відображення у вигляді поточних планів діяльності суб'єктів управління державним бюджетом, які складаються з метою виконання затверджених ними річних планів або кошторисів. Тому реалізація функції «планування» при управлінні державним бюджетом, на мою думку, не передбачає можливості складання централізованих оперативних планів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи зазначимо, що з метою забезпечення динамічного суспільного розвитку в Україні необхідно запровадити довгострокове і середньострокове фінансове планування в цілому та бюджетне планування зокрема. Водночас, це можливо здійснити за умови створення необхідних теоретико-організаційних та нормативно-правових засад. Вважаємо, що стратегічне фінансове планування на макрорівні має ґрунтуватися на оцінці ресурсів та можливостей їх використання, що сприятиме збалансуванню суспільних інтересів та фінансового потенціалу країни. Довгострокові бюджетні плани, в свою чергу, мають містити загальні показники бюджетного ресурсу, необхідного для виконання регламентованих затвердженою стратегією розвитку або програмою провладної партії, завдань. Здійснення середньострокового ковзного фінансового та бюджетного планування сприятиме проведенню послідовної державної політики, підвищенню відповідальності управлінців перед суспільством. Пропонуємо з метою отримання необхідної аналітичної інформації сформувати систему взаємодії уповноваженого органу управління (Мінфіну) з науково-дослідними установами, громадськими організаціями тощо. На підставі складених середньострокових планів мають формуватися короткострокові (річні) плани, які після їх затвердження не підлягатимуть коригуванню, що дозволить суспільству отримувати достовірну інформацію про їх виконання.

Проведене дослідження показало, що функція планування в управлінні державним бюджетом України потребує вдосконалення з метою визначення пріоритетів розвитку не лише державних фінансів, а й країни в цілому. При цьому, надзвичайно важливу роль здійснює організація як управлінської діяльності, так і фінансових процесів, що відбуваються на макрорівні. У цьому зв'язку надалі необхідно провести дослідження стану організації бюджетних правовідносин в Україні.

Список використаної літератури:

1. Актуальный опыт зарубежных стран по развитию государственных систем стратегического планирования : в ч. 2 / *А.В. Клименко, В.А. Королев, Д.Ю. Двинских, Н.А. Рычкова, И.Ю. Сластихина* ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2016.– 40 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://wp.hse.ru/data/2016/11/14/1110320976/WP8_2016_04_%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C2.pdf.
2. Бюджетний кодекс України : № 2456-VI : від 08.07.10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print>.
3. Висновок Комітету ВРУ : від 12.07.17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62047.
4. *Дерюгин А.Н.* Разработка методических рекомендаций субъектам российской федерации по формированию бюджетной стратегии / *А.Н. Дерюгин, И.Ю. Арлашкин, К.А. Прока.* – М., 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <ftp://ftp.repec.org/opt/ReDIF/RePEc/gmp/paper/mn19.pdf>.
5. *Мазярчук В.* Міжнародний досвід середньострокового планування: уроки для України / *В.Мазярчук, М.Стадник* // Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/FEAO_Sered_budget_planning_A5_05_web-2.pdf.
6. Про затвердження Нормативів вартості створення одного робочого місця у різних галузях економіки : наказ : № 13 : від 19.07.02 / Державний комітет України з будівництва та архітектури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0628-02>.
7. Про проведення конкурсного відбору проектів наукових досліджень і розробок : наказ : N 474 : станом на 15.05.18 / Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-provedennya-konkursnogo-vidboru-proektiv-naukovih-doslidzen-i-rozrobok>.
8. Основні напрямки бюджетної політики на 2018–2020 роки / Міністерство фінансів. – 2017, червень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9E%D0%9D%D0%91%D0%9F%202018-2020.pdf>.
9. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. *Піонтківська І.* Середньостроке бюджетне планування в Україні: аналітична записка / *І.Піонтківська, А.Васильєва, Ю.Руда* // Центр економічної стратегії. – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ces.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/MT-budgeting_.pdf.
11. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2017 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2018 і 2019 роки : постанова : N 399 : станом на 1.07.16 / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249169883>.
12. Про схвалення прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019–2021 роки : постанова : N 546 : станом на 11.07.18 / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-prognozu-ekonomichnogo-i-socialnogo-rozvitku-ukrayini-na-20192021-roki>.
13. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки : розпорядження : N 142-р. : станом на 8.02.17 / Кабінет міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249797370>.
14. Угода про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» : указ Президента України : від 27.01.14 / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15>.
15. Про стратегію сталого розвитку «Україна–2020» : N 5/2015 : від 12.01.15 / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
16. Уряд схвалив зміни до Бюджетного кодексу щодо середньострокового бюджетного планування / Міністерство фінансів України : від 31.01.18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-shvaliv-zmini-do-byudzhetnogo-kodeksu-shodo-serednostrokovogo-byudzhetnogo-planuvannya>.
17. *Файзуллаев Ё.Ш.* Среднесрочное бюджетное планирование / *Ё.Ш. Файзуллаев, И.А. Азизова.* – Ташкент : Изд-во «infoCOM.UZ», 2010 – 148 с. [Электронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.publicfinance.uz/upload/files/CBP_book_12shr_rasklad.pdf.
18. Medium-Term Budget Frameworks in Sub-Saharan African Countries / *R.I. Allen, T.Chaponda, L.Fisher, R.Ray.* – 2017, sept. 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/09/11/Medium-Term-Budget-Frameworks-in-Sub-Saharan-African-Countries-45093>.

References:

1. *Klimenko, A.V., Korolev, V.A., Dvinskih, D.Ju., Rychkova, N.A. and Slastihina, I.Ju.* (2016), «Aktual'nyj opyt zarubezhnyh stran po razvitiyu gosudarstvennyh sistem strategicheskogo planirovaniya», in parts, Part 2, Nac. issled. un-t «Vysshaja shkola jekonomiki», Izd. dom Vysshej shkoly jekonomiki, Moskva, 40 p., [On-line], available at: https://wp.hse.ru/data/2016/11/14/1110320976/WP8_2016_04_%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C2.pdf

2. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2010), «Bjudzhetnyj kodeks Ukrainy»: N 2456-VI, stanom na 08 lypnja, [On-line], available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print>
3. Verhovna Rada Ukrainy (2017), «Vysnovok Komitetu VRU», vid 12 lypnja, [On-line], available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62047
4. Derjugin, A.N., Arlashkin, I.Ju. and Proka, K.A. (2015), *Razrabotka metodicheskikh rekomendacij sub#ektam rossijskoj federacii po formirovaniju bjudzhetnoj strategii*, Moskva, [On-line], available at: <ftp://ftp.repec.org/opt/ReDIF/RePEc/rnp/ppaper/mn19.pdf>
5. Mazjarchuk, V. and Stadnyk, M. (2017), «Mizhnarodnyj dosvid seredn'ostrokovogo planuvannja: uroky dlja Ukrainy», *Ofis z finansovogo ta ekonomichnogo analizu u Verhovnij Radi Ukrainy*, [On-line], available at: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/FEAO_Sered_budget_planning_A5_05_web-2.pdf
6. Derzhavnyj komitet Ukrainy z budivnytstva ta arhitektury (2002), «Pro zatverdzhennja Normatyviv vartosti stvorennja odnogo robochoho miscja u riznyh galuzjah ekonomiky», nakaz, N 13, vid 19 lypnja, [On-line], available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0628-02>
7. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (2018), «Pro provedennja konkursnogo vidboru proektiv naukovykh doslidzhen' i rozrobok», nakaz, N 474, stanom na 15 travnja, [On-line], available at: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-provedennja-konkursnogo-vidboru-proektiv-naukovih-doslidzhen-i-rozrobok>
8. Ministerstvo finansiv (2017), «Osnovni naprjamky bjudzhetnoi' polityky na 2018–2020 roky», vid chervnja, [On-line], available at: <https://minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9E%D0%9D%D0%91%D0%9F%202018-2020.pdf>
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, «Oficijnyj veb-sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrainy», [On-line], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Piontkivs'ka, I., Vasylyjeva, A. and Ruda, Ju. (2017), «Seredn'ostroke bjudzhetne planuvannja v Ukraini: analitychna zapyska», *Centr ekonomichnoi' strategii'*, [On-line], available at: http://ces.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/MT-budgeting_.pdf
11. Kabinet Ministriv Ukrainy (2016), «Pro shvalennja Prognozu ekonomichnogo i social'nogo rozvytku Ukrainy na 2017 rik ta osnovnyh makropokaznykiv ekonomichnogo i social'nogo rozvytku Ukrainy na 2018 i 2019 roky», postanova, N 399, stanom na 1 lypnja, [On-line], available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249169883>
12. Kabinet Ministriv Ukrainy (2018), «Pro shvalennja prognozu ekonomichnogo i social'nogo rozvytku Ukrainy na 2019–2021 roky», postanova, N 546, stanom na 11 lypnja, [On-line], available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennja-prognozu-ekonomichnogo-i-socialnogo-rozvitku-ukrayini-na-20192021-roki>
13. Kabinet ministriv Ukrainy (2017), «Pro shvalennja Strategii' reformuvannja systemy upravlinnja derzhavnymy finansamy na 2017–2020 roky», rozporjadzhennja, N 142-r, stanom na 8 ljutogo, [On-line], available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249797370>
14. Verhovna Rada Ukrainy (2014), «Ugoda pro koalyciju deputats'kyh frakcij «Jevropejs'ka Ukraina», ukaz Prezydenta Ukrainy, vid 27 sichnja, [On-line], available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15>
15. Verhovna Rada Ukrainy (2015), «Pro strategiju stalogo rozvytku «Ukraina–2020», N 5/2015, vid 12 sichnja, [On-line], available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
16. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2018), «Urdjad shvalyv zminy do Bjudzhetnogo kodeksu shhodo seredn'ostrokovogo bjudzhetnogo planuvannja», vid 31 sichnja, [On-line], available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-shvaliv-zmini-do-byudzhetnogo-kodeksu-shhodo-serednostrokovogo-byudzhetnogo-planuvannja>
17. Fajzullaev, Jo.Sh. and Azizova, I.A. (2010), *Srednesrochnoe bjudzhetnoe planirovanie*, Izd-vo «infoCOM.UZ», Tashkent, 148 p., [On-line], available at: http://www.publicfinance.uz/upload/files/CBP_book_12shr_rasklad.pdf
18. Allen, R.I., Chaponda, T., Fisher, L. and Ray, R. (2017), *Medium-Term Budget Frameworks in Sub-Saharan African Countries*, from sept. 11, [On-line], available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/09/11/Medium-Term-Budget-Frameworks-in-Sub-Saharan-African-Countries-45093>

Хомутенко Алла Віталіївна – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри фінансів Одеського національного економічного університету.

Наукові інтереси:

– державні фінанси;

– державний фінансовий контроль;

– податкова система.

Тел. (093) 964–44–00.

E-mail: 24.06.alla@gmail.com.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2018.